

Motion till riksdagen 2005/06:U242

av Erling Bager och Runar Patriksson (fp)

Svenska kyrkan i Sankt Petersburg

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skyndsamt och hårdare driva på handläggningen gentemot Ryssland, om att den svenska kyrkan i Sankt Petersburg bör återlämnas i svensk ägo.

Historik

Det har funnits en svensk kyrka i Sankt Petersburg ända sedan staden grundades i början av 1700-talet. Den första träkyrkan uppfördes 1733. Den nuvarande stenkyrkan färdigställdes 1865 efter projekt av den svenske arkitekten Karl Andersson. I samband med revolutionen konfiskerades kyrkan av sovjetiska staten och byggnaden uppläts 1934 åt en sportskola, som än idag är verksam i byggnaden. All kyrkoinredning är förstörd och kyrkorummet har delats i två våningar genom ett mellanbjälklag.

I början av 1990-talet initierades från svensk sida sonderingar om att etablera ett Sverigehus i Sankt Petersburg. Det svenska generalkonsulatet, som hade öppnats i staden 1972, behövde ett större kansli till följd av ett allt intensivare svensk-ryskt samarbete men främst på grund av den ökade viseringsverksamheten. Förhandlingarna ledde fram till bildandet av det nuvarande Sverigehuset, som är inrättat i det f.d. svenska församlingshuset, vägg i vägg med S:t Katarina kyrka. I detta sammanhang aktualiserades frågan om att även få tillbaka kyrkobyggnaden. Det hade åter bildats en svensk församling – visserligen bestående nästan uteslutande av ryska medborgare av varierande svenskt ursprung. President Jeltsin hade i början av 1990-talet utfärdat ett dekret om att kulturyggnader skulle återlämnas till sina ursprungliga ägare. Församlingen var dock liten och utan resurser att kunna hantera en så stor kyrkobyggnad. Ryska regeringen hade troligen inte heller gått med på att lämna ifrån sig byggnaden till denna lilla församling. Därför började man på svensk sida diskutera möjligheten att inrätta ett kulturcentrum i delar av kyr-

Fel! Okänt namn på

kobyggnaden och det fanns ett intresse från svenska regeringen att bidra till restaureringen.

Förhandlingar om ett svenskt kulturcentrum i S:t Katarina kyrkobyggnad

I samband med toppmötet EU/Ryssland i Moskva den 17 maj 2001 under svenskt EU-ordförandeskap ägde ett bilateralt möte rum mellan statsminister Persson och president Putin. Vid detta möte tog statsministern upp det svenska intresset att bedriva svensk kultur- och informationsverksamhet i delar av "Katarinaförsamlingens" kyrkobyggnad samtidigt som den överlämnades till S:t Katarinakyrkans svenska evangelisk-lutherska församling. Statsministern framhöll att det fanns en beredskap från svensk sida att renovera byggnaden, vilket skulle kunna sammanfalla med Sankt Petersburgs 300-årsjubileum och bli ett konkret svenskt bidrag till stadens förskönande. En positiv reaktion på detta förslag erhöles av president Putin.

Expertsamtal och förhandlingar har därefter ägt rum mellan UD å ena sidan och ryska Mid och Sankt Petersburgs stadsadministration å den andra. Som ett resultat av förhandlingarna har den svenska sidan till ryska Mid överlämnat förslag på en avtalskonstruktion som skulle innebära fyra separata överenskommelser:

1. Det första avtalet ingås på regeringsnivå och avser inrättandet av ett svenskt kultur- och informationscentrum i Sankt Petersburg.
2. Genom ett andra avtal mellan svensk och rysk sida, också på regeringsnivå, regleras förutsättningarna för ett överlämnande av lokaler i kyrkobyggnaden till det svenska centrumet.
3. Det tredje avtalet ingås på lokal nivå mellan centrumet och myndigheterna i Sankt Petersburg om vederlagsfritt nyttjande av lokalerna.
4. Det fjärde och sista avtalet ingås mellan centrumet och den svenska församlingen. Här regleras det gemensamma nyttjandet av kyrkobyggnadens lokaler.

Regeringen beslutade den 20 december 2001 att ingå en överenskommelse med Ryska Federationens regering om att inrätta ett svenskt kultur- och informationscentrum i Sankt Petersburg och villkoren för detta centrumets verksamhet. Regeringen beslutade vidare den 21 augusti 2003 att ingå ett tilläggsprotokoll till denna överenskommelse om villkoren för överlämnande av lokaler i S:t Katarina kyrkobyggnad i Sankt Petersburg till det svenska kultur- och informationscentrumet och för centrumets framtida nyttjande av lokalerna. Överenskommelserna har ännu inte kunnat undertecknas!!

35 miljoner kronor ur Östersjömiljarden via Riksantikvarieämbetet

Regeringen beslutade den 12 december 2002 att lämna ett bidrag ur Östersjömiljarden om 35 miljoner kronor för renovering av S:t Katarinakyrkan och uppdrog åt Riksantikvarieämbetet att genomföra renoveringen av kyrkobyggnaden under förutsättning att överenskommelsen om kulturcentrumet hade undertecknats senast den 31 augusti 2003. Tidsgränsen ändrades senare till den 15 oktober 2003 och slopades därefter helt eftersom beredningen drog ut ytterligare på tiden. I det senaste beslutet står därför att ”uppdraget till Riksantikvarieämbetet avseende renovering av kyrkobyggnaden skall genomföras när överenskommelsen har undertecknats”.

Under årens lopp har såväl ambassaden i Moskva som generalkonsulatet i Sankt Petersburg utnyttjat varje möte mellan svenska och ryska regeringsföreträdare för att påminna om kyrkoärendet.

Situationen idag är den att avtalstexterna har fastnat hos regeringsapparatens jurister. Tjänstemän vid Mids skandinaviska avdelning påminner dessa jurister då och då om ärendet – framför allt efter påstötningar från ambassaden. Ett förhållande som olyckligtvis har försenat processen är genomförandet av en administrativ reform av den ryska statsförvaltningen, som inneburit att den ryska interna beredningsprocessen för regeringsbeslut förändrats.

Under tiden fortsätter sportskolan sin verksamhet, trots att skolan sedan 2002 formellt är uppsagd av stadens egendomskommitté (Kugi) eftersom den inte har betalat någon hyra. Samtidigt hyr skolan i andra hand ut lokaler i kyrkan, bl.a. till en resebyrå!

Finska kyrkan är återlämnad

Den Finska kyrkan i Sankt Petersburg som också konfiskerades, har tidigare överlämnats till Finska kyrkan.

Stockholm den 30 september 2005

Erling Bager (fp)

Runar Patriksson (fp)